
DOKUMENTUM

FARKAS GEIZA ÁLDATLAN PERE (IV.)

BORI IMRE – VÁRADY TIBOR

A FELESÉG, BELLER ILONA VISELKEDÉSÉRŐL
(Farkas Geiza saját kezű fogalmazványa)

Ha nem átalnám a bíróság idejét túlságosan igénybe venni, felperes minden nálam való életére vonatkozó vádaskodását megcáfolhatnám magának a felperesnek nálam levő sok leveléből és ezekre adott válaszaimból. Ezekből többi közt kiderül, hogy a felperes az enyémnél kiadósabb koszton élt nálam, hogy személyzetem megkérdezte, mit kíván enni, étkezés után még maradékokat is féltette a kiszolgáló leány ujjaitól, még maga a házastól félt. Kitűnik, hogy kiszolgálása nem volt kevesebb, mint manapság bármely úri nőé – ellenben ő kíméletlen szeszélyekkel, gáncsoskodásokkal és durva szidalmakkal kedvetlenítette el a szolgálatára rendelt egyéneket. De mindezek mellett folyton elégedetlenkedett, igényeskedett, gyanúsított, vádolt, rágalmozott, még betegségem idején is folyton zaklatott majd minden napos, véget nem érő uszító leveleivel, házam rossz hírének előállításával. – Abban az átlátszó reményben, hogy így egyszer mégis rákésztethet személyzetem kicserélésére és háztartásomnak az ő kezére adására. És hogy ezt akkor tette, mikor már a háztartás vezetésére, személyes gondozására, életem megosztására való képtelenségét nyilvánvalóan bebizonyította – amikor sértő fellépéssel és több hónapi távolléte után már megírtam volt neki, hogy ne jöjjön többet házamba, legfeljebb vendégként rövid időre, a legszükségesebbek elintézésére, azután éljen, ahol akar, a tartásdíjból, melyet önként felajánlok neki...

A MEGSZÓLÍTÁS SÉRT

(Folytatás)

Kitűnik, hogy a „Gézuka” megszólítást, melyet pedig még a cselédség kezére került borítékokra is alkalmazott és közömbös harmadik személyekkel rólam beszélve is használt, valamint a „szegény kicsikém”-féle megszólításokat akkor tiltottam meg neki határozottan, mikor erre

vonatkozó ismételt felkéréseimet egyszerűen figyelembe sem vette, és amikor az ilyen kicsinyítések ismeretes nem-érintkezéseim mellett csak leszállíthattak, nevetségessé tehetek mindkettőnket. Jellemző módon még akkor sem írta leveleit a körülményekhez illőbb címzéssel vagy címzés nélkül, hanem legalább pontozással jelölte az általam visszautasított megszólításokat. Aláírását ellenben sokszor olvashatlan hierogliffá rövidítette, amit ugyan már nem vettem neki rossz néven...

A FELESÉG TAKTIKÁJA (Folytatás)

Kitűnik ama levelezésből, hogy a felperes az általam 1925 óta már csak ideiglenesen engedélyezett otlétet azért húzta és tette számomra minél észrevehetőbbé és kellemetlenebbé, hogy ezáltal engem, ha engedékenységre nem szoríthat, olyan egyenes kiutasításra ingereljen, melyet válaszesetén az én hibám kimondatására használhat fel. Erre a legerősebb bizonyíték 1927. október 17-én kelt levelének azon kitétele, mellyel a két tanú előtt aláírt távozás-felszólítást egyenesen a számba rágta. De még így is csak olyan elkergetést erőszakolt ki tőlem, mely után több mint két évvel még mindig házamban ül anyjával együtt. Ennél más ember már egészen más, hatályosabb előzést alkalmazott volna...

EGY A FAMÓZUS LEVELEK KÖZÜL

.....
Mama jobb szeménk operálása végett Budapestre kísérem és amikor Isten segítségével az ügy szerencsésen lezajlott, visszaérek. Legyen szíves, intézkedjék, hogy távollétemben és főképp az ön távollétében cselédsége lakásomba be ne hatoljon. Minthogy a kulcsok tapasztalatom szerint több ajtót nyitnak, külső ajtómrakakatot teszek.

(az aláírás névjel ?)

Elemér, 1928. aug. 28-án.

A FELESÉG LEVELÉT NEM AKARJA OLVASNI (Részlet dr. Mijajev Luka ügyvédnek írott leveléből)

... Nem szándékom a levélre válaszolni. Hogy egyáltalában elfogadtam és felbontottam, ez csak azért volt, mert géppel címezve feladó-jelzés nélkül érkezett...

Keltezése: 1928. december 11.

VÁRADY IMRE KÉZÍRÁSÁVAL FARKAS GEIZA VALLOMÁSA SZERELMI ÉLETÉRŐL

(Szerb nyelvű szöveg)

Neki (49 évesnek) nem a nemi viszony volt a legfontosabb.

Az eljegyzést fel akartam bontani, mert hallottam, hogy a családjában örültek is voltak.

Kétszer közeledtem hozzá, de ő visszautasított, mert félt, előtte azonban csókolgatott és felizgatott.

A házasság után nem volt senkivel viszonyom, tehát potenciáról nem is tudhatok semmit. Előtte utcalányokkal potens.

A SZÖVEGKÖZLŐ INFORMÁCIÓJA

1929-ben a bíróság a házastársakat ágytól és asztaltól hat hónapi időtartamra elválasztotta, egyben mindkettejüket figyelmeztette. A hat hónap elmúltával Farkas Geiza a bírósághoz fordul, és értesíti, hogy a házastársi közösség nem állt helyre, ezért kéri, hogy a bíróság mondja ki a válást. 1930. november 22-én a becskerekai bíróság 3000 dinár tartásdíjat állapít meg, ami ellen a feleség, Beller Ilona, fellebez, mert kevésnek tartja. 1931-ben a bíróság Farkas Geiza hibájából mondja ki a válást és havi 3000 dinár tartásdíjat rendel el fizetni a feleségnek, továbbá feljogosítja a Farkas-név viselésére is. Ez ellen Farkas Geiza fellebbez, mondván, hogy az ő házassága nem közönséges házasság, és ezért másképpen is kell megítélni.

A FELLEBBEZÉS SZÖVEGÉBŐL

(Szerb nyelvű szöveg)

A paraszt akkor házasiítja meg a fiát, amikor az 19–20 éves, főképpen azért, hogy a család munkaerőhöz jusson a mezei munkákban, a munkás azért háziasodik, hogy legyen aki rá mos, fehérneműjét foltozza, rendben tartsa a házat, főzön és így tovább, s természetesen, hogy gyermeket is szüljön neki. Közöttük a lelki kontaktus alig jön számításba, amikor házasságot kötnek, s az ritka kivétellel soha nem jön tekintetbe, amikor a házasság felbontására kerül sor.

Hasonló a helyzet akkor is, amikor olyan emberek viszonyát kell megítélni, akiknél a fizikai és anyagi szempontok az uralkodóak az életmódra, a gondolkodásra, az életfelfogásra, az ösztönökre és vágyakra gyakorolt hatásukkal.

Egy csomó intelligensebb ember s úgynevezett intellektüei is a házassági diszharmóniának erős okát találja a tényben, hogy a feleség nem gondoskodik kellő mértékben kedvenc réteséről vagy pörkölt káposztájáról, ha tehát nem látszik elsősorban férje gyomrának jó érzésével törődni. Ezek ugyanazok az emberek, akik évente egyszer vesznek kezükbe könyvet, s valójában minden szökeővben olvassák is el, soha nem gondolnak lelki harmóniára, azaz nem is akarnak a maguk és feleségük lelki életére gondolni, és akár huszonöt évi együttélés után is csodálkozva állnak meg feleségük lelki életének „jelentősége” előtt.

Én a magam részére azt a jogot követelem, hogy rólam másképpen ítélkezzen, hogy engem mint intellektüelt ítéljenek meg...

Nem akarok én is valamiféle arisztokratikus nézeteket hirdetni, de vallom, hogy az Egyetemek, az Iskolák, a Könyvtárak, az Irodalom, a Tudományok, a Tanulmányok azért vannak, hogy... lehetővé tegyék az ember felemelkedését, elmélyülését, átszellemülését.

Én olyan ember számára keresem az igazságot, aki egy hosszú edukációs folyamatnak és tanulmányoknak tiszta produktuma, nem pedig a természetadta fiatalnak, a lelki és a testi ösztönök emberének...

FORDULT A KOCKA . . .

(Kezdetben Farkas Geiza védekezett, neki kellett bizonygatnia, hogy nem olyan gazdag, mint amilyennek felesége gondolja, s most már a bíróságon is nyert ügye van.)

*Beller Ilona levele Várady Imréhez
1932. december 10.*

Igen tisztelt, Ügyvéd Úr!

Az hírlík rólam, hogy férjemet tönkreteszem, annyit fizet nekem. Nem tudom, hogyan terjedhet ilyen valótlanság. 1932 márciusában kaptam utoljára pénzt és pedig nem a nekem járó egész ellátási összeget, hanem csak 3000 d-t. Ebből Dr. Pavlovics kapott és én mindössze 1000 d-t. A márciusi 1000 d. óta egyetlenegy fillért nem kaptam. Ha Dr. Matics addig elküldte a pénzt, azután is elküldte volna. És Ön is, Ügyvéd Úr bizonyára elküldte volna, ha lett volna mit. Mama tart el engem is havi 1163 dinárjából és ő 81 1/2 éves! Nem gondokról van itt szó, nyomorgásról. Felesleges, hogy férjem megtudja. Határtalan gonoszságának végtelen jólesne. Sajnálom őt. Tudok olyan férfit, aki elbukott feleségét is rendesen ellátta, mert gyengeségének tudta be és most továbbra az ő nevét viselte. De érdemtelen így bánni valakivel! Erre csak ő képes. Ön is tudja, Ügyvéd Úr, hogy férjem a reá rótt eltartási díjat igenis

megfizetheti. A Cassacija által meghatározott 5000 d. egy évben még mindig kevesebbet tesz ki, mint az én tanári fizetésem és budapesti lakbérem együtt.

Dr. Matic végrehajtást csinált, lehet, hogy így kellett, nem értek hozzá. De *a mi elveinkkel ellenkezik és kértém is hagyja abba. Fogalmam sincs, hogy mi történt, egy fillért nem láttam a végrehajtásból sem.*

Tudom, igen tisztelt Ügyvéd Úr, hogy mindenben, adásvételeiben, *eldugásaiban hathatósan támogatta, tanácsolta férjemet, hogy engemet kenyereimtől megfosszanak.* Azt is tudom, hogy amit férjem akar, annak meg kell történnie. Pedig emellett mily befolyásolható! Meg lehetett volna értetni vele, hogy ne tegye, jobban is jár, mert olcsóbb...

*Dr. Várady Imre 1933. március 22-én válaszol
(Fogalmazványszöveg)*

VB. 1933. március 22.

Nagyságos Asszonyom

Szemrehányásokkal, sokban teljesen igaztalan vádaskodásokkal telt levelére, ma, – amikor mind annak, aminek úgy látszik be kelle teljeseznie, utolsó jelenete is lejátszódott, – ma válaszolok. Meg tartatott végre az oly sokszor kitűzött s érthetetlen intézkedések miatt újból és újból elmaradt utolsó árverés is Elemérett. Az első árverés után ugyanis folytatólagos végrehajtás lett foganatosítva az ekkor újból lefoglalt ingóságokra 3-szor is ki lett tűzve az árverés, – mivel engem sohasem érdekesítettek arról értesíteni, hogy nem lesz megtartva, Geiza érdekében mindenkor ki mentem Elemérré s csak ott a helyszínén láttam mindenkor, hogy ismét csak bujosdit játszanak, – mi lehetett a rejtett cél máig sem tudom, – míg végre zimankós kemény időben komolyan megszólalt a végrehajtó s több mint két órán át tartó licitálás után elkelt a lefoglalt ősi háztartás utolsó darabja is.

Geiza ezt már nem várta be Eleméren, – hónapokkal ezelőtt külföldre ment s amint látom végkép is búcsút mondott az itteni vidéknek. Kastélyát, mint méltóztatik tudni lerombolták, az ősi parkot kipusztították, kedves rokonát, Boborné úrnőt eltemették s a múlt hónap óta a sok évtizedeken át hűséges lelku házvezetőnő Ágnes is örökre elpihent. Ezzel itteni volt háztartása végkép feloszlott s nagyon érthető, ha lelke nem vágyakozhat többé e vidékre, ahol kedves sírjain kívül, nem lehet többé semmi ami ide vonzhatná. Hogy mindennek miért kelle így végződnie a jó ég a megmondhatója.

E tényekre csak azért voltam bátor e néhány vonással reámutatni, hogy e képet méltóztassék szembeállítani azzal, amelyet más szemszögből nézve

Nagyságos Asszonyom írt meg levelében. S bizonyára éreznie kell, hogy levelében kimondott ítélet túl szigorú s éppen nem igazságos.

De tekintsünk el mindettől, amit sem vissza csinálni, sem megváltoztatni nem lehet s mérlegeljük kellő komolysággal Nagyságos Asszonyom levelének reális kérdéseit.

Geiza úgy tudom, hogy minden ellenvetés nélkül és pereskedések nélkül mindenkor hajlandó lett volna akkori vagyoni viszonyainak megfelelő havi három ezer dinár fizetést teljesíteni.

De ekkor jött a perek egész sorozata. Az ideiglenes tartásdíjper végig a kúriáig. Majd jött az a szerencsétlen lakásper. Azután a válóper azzal az ötlettel, hogy Geiza nem kevesebb, mint havi 12000 dinár nőtartást fizessen. Az ilyen horribilis támadás ellen, bocsánat, de védekezni, mégiscsak önmagával szemben a legegyszerűbb kötelessége volt. Hogy e szakadatlan pereskedés, a vele járt kifoghatatlan lelki izgalmakon kívül mily rengeteg költségbe került, ezt Nagyságos Asszonyom is tudhatja; – én csak sejtem. Mert hisz én e sok perlekedésből csak egy igen kis szakaszon – csakis a válópernek első bírói ítélethozataláig voltam Geiza ügyvédje – sem ezt megelőzőleg, sem ezután.

Csak annyit láttam, hogy a folytonos perlekedések költségkiadásaihoz hozzá jött Nikolics Batónak anyagi összeroppanása, a bankoknak, az adósoknak anyagi pusztulása, s bár Geiza anyagi ügyeibe engem soha be nem avatott teljesen, mégis kelle látnom, hogy az napról napra mint zsugorodik. Ezekből következtethettem azután teljes joggal, hogy nem egyéb, mint álmok országába való vágyakozás Nagyságos Asszonyom azon igénye, amellyel végkielégítésként milliókról ábrándozott. Ma is meggyőződésem, hogy a megítélt 5000 dinárokat és vagy 30000 dinárnyi perköltségeket csak azért nem fizeti, – mert erre legjobb akarat mellett is, egyáltalán nem képes.

Még akkoriban amikor Geiza még itt volt közöttünk, amikor még nem úzte világgá a folytonos végrehajtás, foglalás, árverés, zárgondnoki ellenőrzés stb. Zaklatása, akkoriban megbízásom volt, hogy az árverés megszüntetése ellenében felajánljam – amit a sok költségfizetés és veszteség után még elbírna – havi 2500 d. díj fizetését. Érintkezésbe is léptem volt a békés megoldás érdekében Dr. Matić úrral; igaz, hogy tőle kértem ajánlatot. De az árverések folytatódtak, – s úgy azután érthető, hogy minden abban maradt. Fatalista jelszó lett: ám történjék, aminek történnie kell.

Mégis Nagyságos Asszonyom hozzám intézett levelére azzal óhajtok válaszolni, hogy felveszem a végképp megszakadtnak vélt fonalat, és készséggel kísérlem meg a megegyezést azon az alapon, hogy: Geizát reábírom, hogy a megegyezés létrejötte napjától fizet Nagyságos Asszonyom minden igényei kiegyenlítéseképp havonként kettőezeröttszáz dinárt.

Erre a közvetítésre felhatalmazása esetére ajánlkozom. Nem kutatva, hogy a megtartott árveréseken befolyt pénzek miképp nyertek elszámolást, avagy

hogy ügyvédekkel mi módon létesít megállapodást. Legjobb meggyőződésem, hogy Geiza mai viszonyai mellett ennél többet semmiképp sem áldozhat, s meggyőződésem az is, hogy ez ajánlat elfogadása Nagyságos Asszonyom igaz érdeke.

Kezeit csókolja

A KICSINYESSÉGEK PERÉNEK KÉT RÉSZLETE

Az egyik:

Beller Ilona szövegéből

Minden félreértés kikerülése végett kértem és közlöm a következőket:

A két szekrényt nékem vásárolta Eisenstädtertől, a dunyhát nékem csinálták, – elvihetem-e? Kis fehérneműt is csináltatott használatomra, – ideadja-e? Általában véve ilyen esetekben egy hálószobát kap az asszony, ágyat, asztalt, íróasztalt, kis garnitúrát stb. valami fehérneműt, házit, asztalit, ágyneműt. Remélhetek-e valamit? Van minden bőven a kastélyban, de Budapesten is. Akár ott is adhatja.

A kis számovárt Budapesten javíttattam, – nékem adott, fiókjaimban levő apróságokat, ékszerskatulyát, – a szobában levő kis nippe-eket, fényképkereteket stb. magaménak tekinthetem-e.

A pont nálam maradt fehérneműt elviszem. Folyton ugyanazt kellett használnom, régi is volt, annyira kellett javíttatnom, egyik oldalon, majd a másikon frissel pótolnom, hogy végeredményben nem tudom, maradt-e valamicske az eredetiből.

A lavór, vizespalack stb. eltörött. Nagyon szerényen pótoltam magamnak. Azt hiszem, nem kell itthagynom.

Az ittlétem alatt eltörött holmikért tekintse kompenzációnak, amit viszont csináltattam: így

A függönyöket mosás után karikára varrtuk és csináltatott vasrudakra fűztük be a karikákat és így akasztottuk fel a függönyöket. Nem kellett odaszögezni, mint ahogy volt, mert a szögezés árt a függönyöknek és a függönytartónak is és minden mosás után szögezni kell. Így könnyebb mosni is.

Az ágyakban a nagy rugós matrácok alatt levő kisztnidarabokat rendes deszkabetétekkel pótoltam, a szükséges számút megcsináltattam, valamint jó Wertheim kulcsokat is, – mindegyiket helyén hagyom –

– A bútorokról leesett részecskéket – nemcsak a magam szobájából – szépen összerakva együtt hagyom.

Az ezüst tükör, minden kézimunka, családi emlék, képek, szobor, fényképek, szőnyeg stb. minden rendben helyén van.

A két nagy kofferre, amelyekkel jöttem, szükségem lesz, – esetleg csak az egyikre. Budapesten rendelkezésére bocsátom.

*A másik:
Egy frakk históriája*

Farkas Geizáné írja:

Nagyságos Dr. Várady Imre Ügyvéd Úrnak.
Vel. Becskerek

Amikor férjem pár éve egyes holmikat reklamált, mama a múltkor visszaküldött dolgokat tartalmazó kofferben keresve, a kezébe akadt első frakkot adta át. Később, egy más alkalommal, nagy meglepetéssel látta, hogy ott egy másik frakk is van és hogy az az igazi. Elment tehát Dr. Annauhoz, és megkérdezte hogy hol vannak az átadott holmik. „Ich weiss nicht. Er hat alles weggetragen.” Mama úgy érezvén, hogy talán alkalmatlan, erre nem is mondta, hogy a frakk miatt jött. De minthogy az igazit átadtuk, kérjük, keressék meg a tévedésből átadott másikat, papánkét.

Köszönettel és üdvözlettel
Farkas Geizáné

Elemér, 1931. február 28-án.

Farkas Geiza levele Várady Imréhez:

Elemér, 1931. március 5.

Kedves Barátom!

Ismét átnéztem ruháimat és nem találtam más frakkot azon a kettőn kívül, melyekről tudok: az egyik már szűk Baschtyr. a másik még jó Stovertől. Nem is emlékszem, hogy Annau útján vagy másként egyéb frakkot vettem volna valaha át perbeli ellenfelemtől. Amennyiben ő határozottan állítaná, hogy másként emlékszik, kész vagyok az általa a múlt hónapban átküldött frakkot értékesítés végett visszaszolgáltatni.

Szívélyesen üdvözöl
Geiza

Farkas Geizáné leveléből Várady Imréhez

Budapesten, 1931. szeptember 21-én

... Hiába várom papa frakkját. Nem tudja, tisztelt Ügyvéd Úr, hogy mi van vele? Férjemet pontos embernek tudtam – igaz, hogy én minden jó tulajdonsággal teleaggattam őtet – és így álmomban sem tudtam volna elképzelni, hogy ennyire rendetlen! Elvégre egy frakk nem egy zsebkendő, ugyebár? És amilyen pazar memoriája van neki, feltétlenül tudnia kell, hogy ki vitte el a csomagot Dr. Annautól, hova vitte, hol lakott ő, mit tudom én! – és ha Elemérre vitte, a gazdasszony, aki szekrényeit kezeli, kellett hogy lássa, hogy idegen frakk, – hát hova lett? Mi várjuk a frakkot és kicsit hosszúnak találjuk az időt...

Újabb levél Várady Imréhez

1932. február 8-án

Mama rendületlenül várja a frakkot. Olyan nagyon öreg már szegény, érthető, hogy ragaszkodik hozzá, de nem érthető ez az eljárás...

Farkas Geiza levele Várady Imréhez

Kedves Barátom! Kérlek Andrásnak a frakkot és mellényt kiadni. – 26-ra árverés kitűzve, melyet legközelebb megbeszélünk.

1932.IV/15

Meleg üdvözlettel
Geiza

(Folytatjuk)